

6 клас		
Програма 2011 (оновлена 2017) року	Модельні навчальні програми, розроблені за новим Державним стандартом базової середньої освіти	
	Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна	Заболотний О.В. та колектив авторів
<p>1. Вступ. Краса й багатство української мови. Засоби милозвучності української мови; особливості української мови, які забезпечують точність, виразність, образність вислову; синоніми, антоніми в мовленні – 1 година.</p> <p>2. Повторення, узагальнення й поглиблення вивченого. Словосполучення і речення. Головні члени речення. Просте речення. Звертання, вставні слова, однорідні члени речення в простому реченні. Складне речення. Пряма мова. Діалог. Основні орфограми та пунктограми (за вибором учителя) – 4 години.</p> <p>3. Лексикологія. Групи слів за походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. Тлумачний словник української мови. Словник іншомовних слів. Лексична помилка (тавтологія, калькування, вживання слів у невласливих значеннях тощо) та умовне позначення її (практично). Написання слів, що увійшли в українську мову з інших мов (слова іншомовного походження): букви и, і; правопис знака м'якшення й апострофа; подвоєння букв у загальних і власних назвах іншомовного походження. Активна й пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми. Групи слів за вживанням: загальнонавчальні й стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова й терміни, просторічні слова. Пароніми (практично) – 8 годин + 1 на повторення.</p> <p>4. Фразеологія. Фразеологізми. Поняття про фразеологізм, його лексичне</p>	<p>1. Вступ. Краса і багатство української мови. Краса звучання української мови: звукові повтори різних видів; ритмічність мови; уникнення важких для вимови чи неприємних для слуху звуків у фразі; виразна повнозвучна вимова голосних і приголосних; порівняно невелика кількість збігів кількох приголосних; наспівна мелодика. Багатство української мови: лексичне (словниковий склад мови; кількість синонімів, архаїзмів, історизмів, неологізмів, діалектизмів тощо); фразеологічне; морфемне; граматичне.</p> <p>2. Будова слова. Орфографія. Повторення вивченого раніше про будову слова: форми слова і спільнокореневі слова; значущі частини слова, їхня роль; правопис значущих частин слова. Спільнокореневі слова й форми слова. Спільнокореневі слова як засіб зв'язку речень у тексті. Основа (корінь, суфікс, префікс) і закінчення – значущі частини слова (поглиблення вивченого). Написання префіксів з-, зі-, с-, роз-, без-, пре-, при-, прі-. Правила написання букв е, и, і в суфіксах -ечок-, -ечк-, -ичок-, -ичк-, -інн-(я), -ення-(я), -инн-(я), -ив-(о), -ев-(о). Букви е, о, и в прикметникових суфіксах -ев- (-єв-), -ов-, -ин-, -ін-, -ичн-**. Антонімічні префікси й суфікси Незмінні й змінні слова. Складні слова.</p> <p>3. Словотвір. Орфографія. Повторення вивченого у 3-4 класах. Словотвір – розділ мовознавства і джерело збагачення мови. Змінювання і творення слів. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання основ (або слів), абрєвіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу. Творення і правопис складноскорочених слів. Складні</p>	<p>1. Вступ. Краса та багатство української мови. Українська мова – милозвучна, мелодійна, співуча, дзвінка, барвіста. Багатство української мови: словниковий склад, фразеологізми, крилаті вислови*, синоніми, різноманітні суфікси й префікси, граматичні форми, синтаксичні синоніми (стислий огляд).</p> <p>2. Повторення та узагальнення вивченого. Синтаксис і пунктуація. 3. Орфографія. Словосполучення і речення. Види речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням. Головні і другорядні члени речення. Звертання, вставні слова (сполучення слів), однорідні члени речення. Складне речення. Пряма мова. Діалог. Основні орфограми та пунктограми (за вибором учителя).</p> <p>4. Лексикологія. Фразеологія. Групи слів за походженням та вживанням. Написання слів іншомовного походження. Фразеологізми. Групи слів за походженням: власне українські слова та слова іншомовного походження (запозичені). Словник іншомовних слів. Лексична помилка (тавтологія, калькування, росіянізми, вживання слів у невласливих значеннях тощо) (практично). Написання слів іншомовного походження: букви и, і; правопис м'якого знака й апострофа; подвоєння букв. Активна і пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми. Групи слів за вживанням: загальнонавчальні та стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова й терміни, просторічні слова. Пароніми (практично). Фразеологія. Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Фразеологізми в ролі членів речення. Фразеологічний словник. Джерела українських</p>

значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів. Фразеологізми в ролі членів речення. Ознайомлення із фразеологічним словником – 5 годин + 1 на повторення.

5. Словотвір. Орфографія.

Змінювання і творення слів. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (відкидання від твірного слова префіксів, суфіксів і закінчення), складання основ (або слів), аббревіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу. Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова. Зміни приголосних при творенні слів: іменників із суфіксом *-ин(а)* від прикметників на *-ський, -цький*; буквосполученням *-чн-* (*-ин-*). Зміни приголосних при творенні відносних прикметників із суфіксами *-ськ-, -цьк-, -зьк-* та іменників із суфіксами *-ств(о), -зств(о), -цтв(о)*. Складні слова. Сполучні *о, е* в складних словах. Творення складноскорочених слів. Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з пів-; правопис складноскорочених слів – 9 годин + 1 на повторення.

5. Морфологія. Орфографія.

Повторення вивченого про самостійні частини мови в попередніх класах. Загальна характеристика частин мови. Граматична помилка, умовне позначення *її* (*практично*) – 1 година на повторення.

5.1. Іменник. Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні (*повторення й поглиблення*). Велика буква та лапки у власних назвах. Збірні іменники. Рід іменників (*повторення*). Іменники спільного роду. Число іменників (*повторення*). Іменники, що мають форми тільки однини або

слова. Сполучні “о”, “е” в складних словах. Правопис складних слів разом, із дефісом, окремо. Написання слів з пів. Словотвірний ланцюжок. Зміни приголосних під час творення слів: іменників із суфіксом *-ин(а)* від прикметників на *-ський, -цький*; іменників із суфіксами *-ств(о), -зств(о), -цтв(о)*; прикметників із суфіксами *-ськ-, -цьк-, -зьк-*. Словотвірний розбір слова.

4. Морфологія. Орфографія.

Повторення вивченого про самостійні частини мови в початкових класах. Загальна характеристика частин мови. Службові частини мови. Вигук.

5. Іменник Пропонований зміст.

Повторення вивчених раніше відомостей про іменник. Іменник як самостійна частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Номінативна функція іменника в мовленні. Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні. Велика буква та лапки у власних назвах. Збірні іменники. Рід іменників. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників. Кличний відмінок. Поділ іменників на відміни й групи. Відмінювання іменників I відміни. Відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви *-а (-я), -у (-ю)* в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни. Відмінювання іменників III – IV відмін. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у кличному відмінку. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові, “не” з іменниками. Правопис складних іменників.

6. Прикметник. Повторення вивченого про прикметник у 1-4 класах: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль; групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід

фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів.

5. Словотвір. Орфографія.

Змінювання і творення слів. Похідні і непохідні слова. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (відкидання від твірного слова префіксів, суфіксів), складання основ (або слів), аббревіація (аббревіатури), перехід слів з однієї частини мови в іншу. Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова. Зміни приголосних під час утворення слів: прикметників та іменників за допомогою суфіксів *-ськ-, -ств-*; іменників за допомогою суфікса *-ин-* від прикметників на *-ський, -цький*. Складні слова. Сполучні голосні [o], [e] в складних словах. Складноскорочені слова як різновид складних. Правопис складних слів разом і з дефісом. Написання слів з “пів”.

6. Морфологія. Орфографія. Частини мови (оглядово).

6.1. Іменник як частина мови. Рід, число, відмінки та відміни іменників. Самостійні та службові частини мови, вигук (оглядово).

Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники конкретні й абстрактні, загальні і власні, назви істот і неістот (повторення і поглиблення). Збірні іменники. Велика буква та лапки у власних назвах. Рід іменників (повторення). Іменники спільного роду. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Число іменників (повторення). Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників (повторення). Поділ іменників на відміни та групи.

6.2. Відмінювання та правопис іменників

Відмінювання іменників I відміни. Відмінювання іменників II відміни. Букви *-а (-я), -у (-ю)* в закінченнях родового відмінка однини іменників чоловічого роду II відміни. Відмінювання іменників III відміни. Відмінювання іменників IV відміни. Особливості написання іменників у кличному відмінку (узагальнення; практично).

тільки множини. Відмінки іменників. Кличний відмінок. Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни й групи. Відмінювання іменників I відміни. Відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви *-а (-я), -у (-ю)* в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни. Відмінювання іменників III – IV відмін. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у кличному відмінку. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові, “не” з іменниками. Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок, -ечк-, -ичок, -ичк-, -інн(я), -енн(я), -н(я), -инн(я), -ив(о), -ев(о)*. Правопис складних іменників (*повторення й поглиблення*) – 20 годин.

5.2. Прикметник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу. Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх Відмінювання прикметників. Прикметники твердої й м’якої груп. Перехід прикметників в іменники. Творення прикметників (практично). Написання прикметників із суфіксами: *-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-*. Букви *е, о, и* в прикметникових суфіксах *-ев-(-єв-), -ов-(-йов-, -ьов-), -ин-, -ін-, -ичн-*. Написання “не” з прикметниками. Написання *-н- і -нн-* у прикметниках. Написання складних прикметників разом і через дефіс. Написання прізвищ прикметникової форми – 16 годин.

5.3. Числівник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і

прикметників з однієї групи в іншу. Короткі форми прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх. Відмінювання прикметників. Прикметники твердої й м’якої груп. Перехід прикметників в іменники. Творення прикметників (практично). Написання “не” з прикметниками. Написання *-н- і -нн-* у прикметниках. Написання складних прикметників разом і через дефіс.

7. Числівник. Повторення вивченого в 3-4 класах: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль; числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові. Числівники прості, складні й складені. Відмінювання числівників. Буква “ь” на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Роздільне написання складених числівників. Написання разом порядкових числівників з *-тисячний*. Узгодження числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу.

8. Займенник. Повторення вивченого в 3-4 класах: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені (ознайомлення). Етикетні функції займенників *ти і Ви*. Відмінювання займенників усіх розрядів. Приставний *н* у формах особових і вказівних займенників. Написання разом і з дефісом неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Написання займенників із прийменниками.

9. Інформація. Повторення вивченого в 5 класі: Інформація. Види інформації (текстова, графічна, числова, звукова, відео). Джерела інформації. Добір і пошук інформації. Актуальність і несуперечливість інформації. Надійність джерел інформації. Факти і судження. Достовірність/недостовірність інформації.

10. Текст. Повторення вивченого в

Відмінювання іменників, що мають форму тільки множини. Написання та відмінювання імен по батькові, прізвищ. Букви *е, и, і* в суфіксах: *-ив(о), -ев(о); -ечок, -ечк-, -ичок, -ичк-; -інн(я), -енн(я), -инн(я), -ен(я)*. Написання “не” з іменниками. Правопис складних іменників (повторення і поглиблення).

6.3. Прикметник Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу. Ступені порівняння якісних прикметників (загальне значення, творення). Повні й короткі форми прикметників. Відмінювання прикметників. Прикметники твердої й м’якої груп. Творення прикметників; перехід прикметників в іменники (практично). Особливості творення присвійних прикметників. Букви *е, о, и, і* в прикметникових суфіксах *-ев-(-єв-), -ов-, -ичн-, -ічн- (-ічн-)*. Написання прикметників із суфіксами: *-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -зьк-, -цьк-*. Написання *не* з прикметниками. Написання “н” і “нн” у прикметниках. Написання складних прикметників разом і з дефісом. Написання прізвищ прикметникової форми.

6.4. Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні і порядкові. Числівники прості, складні та складені. Розряди кількісних числівників: на означення цілих чисел, дробові, збірні. Неозначені числівники. Відмінювання числівників на означення цілих чисел. Відмінювання дробових числівників. Відмінювання збірних числівників. Відмінювання порядкових числівників. Написання разом порядкових числівників із *-сотий, -тисячний, -мільйонний, -мільярдний*. М’який знак на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Узгодження кількісних числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу.

<p>порядкові. Числівники прості, складні й складені. Відмінювання числівників. Буква ь на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Роздільне написання складених числівників. Написання разом порядкових числівників з <i>-тисячний</i>. Узгодження числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу – 11 годин.</p> <p>5.4. Займенник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені (<i>ознайомлення</i>). Відмінювання займенників усіх розрядів. Приставний “н” у формах особових і вказівних займенників. Написання разом і через дефіс неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Написання займенників із прийменниками окремо – 10 годин.</p> <p>6. Повторення в кінці року. Лексикологія. Фразеологія. Словотвір та орфографія. Морфологія й орфографія – 4 години.</p>	<p>5 класі: Текст. Тема, підтема (мікротема). Ключові слова. Основна думка. Зміст прочитаного. Первинні і вторинні тексти. Опис. Розповідь. Роздум. Опис як тип тексту. Опис різних мовленнєвих жанрах (оголошенні, загадці, художньому оповіданні). Ідея. Проблеми в тексті. Особливості переказу як вторинного тексту. Узагальнення та вилучення подробиць як способи стиснення тексту/ План тексту. Види плану. Поняття академічної доброчесності.</p> <p>11. Жанри мовлення. Повторення вивченого у 5 класі. Відповідь на уроці. Структура відповіді. Розгорнута відповідь. Словникова стаття. Есе. Допис у соцмережах. Коментар. Порада. Електронний лист. Оголошення. Втішання.</p> <p>12. Спілкування. Повторення вивченого в 5 класі. Усне й писемне спілкування. Емоційний стан співрозмовників. Важливі й другорядні деталі повідомлення. Міжособистісне, групове, масове спілкування. Ризики віртуального спілкування. Протидія й запобігання дискримінації, цькуванню. Безпечна поведінка в цифровому просторі. Особливості онлайн-взаємодії.</p>	<p>6.5. Займенник. Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, питальні, відносні, заперечні, означальні й неозначені. Особливості визначення розряду займенників його, її, їх (практично). Відмінювання займенників усіх розрядів. Приставний “н” у формах особових і вказівних займенників. Типові помилки у вживанні займенників. Уживання займенника ви у ввічливому значенні для звертання до однієї особи. Написання разом із дефісом неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Наголошування займенників мій, твій, свій, той, цей, весь у непрямих відмінках (практично). Використання займенників для зв'язку речень у тексті (практично).</p> <p>7. Повторення та узагальнення вивченого в 6 класі. Лексикологія. Фразеологія. Словотвір та орфографія. Морфологія та орфографія.</p>
---	---	--

* Позаяк у програмі Заболотного для 5 класів відсутня тема “Фразеологія”, можна припустити, що її виклад у вступній частині має активізувати знання, отримані в молодших класах, – і підготувати учнів та учениць до подальшого предметного опанування цього матеріалу.

** Цю підтему в програмі Голуб учителі [пропонують](#) перенести до теми “Прикметник”.